

Tööliste Võitlus

Iseseisva Sotsialistliku Töölispartei häälekandja.

Nr. 1 (4)

Tallinnas, reedel, 2. veebruaril 1923.

Nr. 1 (4)

Toimetus ja talitus:

Lai tänaw 35, krt. 3. Aadr.: Tallinn, postkast 367.

TELLIMISE HIND: 30 marka weerandaastas.

Üksik nummer 10 marka.

Sisu: K. F. Koitanud ja kopitanud ilmawaate wastu. — J. Barbarus. Tyyp. — Lastewanem. Kirik, kõlblus ja kool. — W—a. Tööraha raha pillajate wastu. — J. Priiskar. Kirikherrad kirikumõisate jahil. — K. F. Weel kord „tööraha ühisest wäerianast“. — Wanaduse, töowõimetuse ja tööpuuduse wastu kinnitussaadus. — Riigikogust. — Pöiklõiked. — Kroonika. — Toimetusele saadetud raamatud. — Annetused „T. W.“ heaks. — I. S. T.-p. I kongress.

Tallinnas, 2. veebruaril 1923.

Koitanud ja kopitanud ilma-waate wastu. Baari nädala pärast kutsuwad wäga maiste hulgawidega kriisliku erakonna ninamehed — papid, pangaherrad, spekulandid ja wabrikandid — inimesi hääletamiskastide juure oma nõusolekut andma praeguse Luteri kiriku walitsewaks riigikirikuts muutujeks ja tema koitanud ja kopitanud õpetuse junduslikuks tegemiseks koolidele — ja seda kõik rahwa miljonite kullul.

Oli aeg, kuna ka ristiusk oli elujõuline õpetus. See oli siis, kui ta weel ei olnud saanud walitsewaks usuks, kui ta oli teatava määrani rewolutsiooniline õpetus wanailma kultuuri languse ja lagunemise päewil. Siis kuulutas ristiusk uusi tõdesid, uut eluwaadet, mis põhjalikult lahku läks languse ajajärgu walitsewast eluwaatest. Siis kuulutas ta inimese armastust ja ühewäärilist, ühiskondlikku õiglust ja inimese isiku wäärtust, mis oli wõõras jelleaegsele kultuurile.

See ristiusu õpetuse puhtus, ta uus elu-käsitlus oli kestnud aqa kaua. Saades walitsewaks kirikuts muutus ristiusk kõige hirmjamaks inimese rõhumise, wihkamise, tagastiskumise ja pimeduse kantiks. Midaagi ei mihanud ristiusk kogu kerkaja kerkel rõhkem, kui tõde, ilu ja õiglust. Ei tunne, ajalugu pimedamat ja isiwaaememat ajajärku, kui oli kerkaja kiriku wõimu ja wägewuse päewil.

Walitsew usk on alati olnud walitsewate kerkide — eeskätt muudugi waimuliku seijuse — tööriistaks teiste rõhutute ühiskondlikkude kerkide orjastamisel. Kirikul kui ristiusu

waimuliku seijuse awaldujel on alati tung olnud walitsewaks saada ja walitsewaks saades teisi maha rõhuda. Walitsemistung ja maiesed mammonahuwid on iseloomulikud kerkitule kogu ta kestusel. Kui wähe ringi wadadata, siis saab igaleüle selgeks, kui palju Eesti „kriistlastelgi“ tegemist on usuga. Mitnult maiesed warandused ja mõnud on jelleks tõukewedruks, mis papid ja nende kaaslased liikuma paneb „usu kaitseks“. Usuõpetuse rahwahäältele panekuga tahawad need isandad kõige pealt riigi käest kümneid ja sadasid miljone oma tasku saada. Usk on neile pimeduswärskestidele ainult kateks enese ja teiste kodanlike kerkide kurnamispuuetele.

Ristiusu ja „kriistlaste“ ümber on kogunud kõik need, kes wihkawad teaduslikku tõde, kes on kerkjemad inimkonna tulewiku aadete, edu ja mõitluse waenlased. Nende mõistus on kaetud kerkaja skolastika tolmuga; nende hing on koidest läbi uuristatud. Urge õtjige kõlblust nende mammonaorjade juurest, waid kõlwatust. Oma kiwinenud doogmat, oma orjalikku hirmuõpetust, oma inimese isiku orjastamise kõlwatust tahawad nad kõbluõpetuse sildi all koolis junduslikuks teha, et kerkwitada laste wastuwõitlikku hinge ja teha neid enesetaolisteks pimedusjüngriteks.

Kõik, kel kallis on tõde, kes austawad ilu, kel on kõrgemaks wäärtuseks waimlikelt kõigist kõidikutest wabanenud ja kõbliselt reostamata inimese isik ja jelle katistamata wäljarenemine, kes tunnustawad inimkonna tulewiku sihte, kes walmis on nende kerkide ja edu nimel mõitluse astuma, ei saa toetada käesolewat kirikurõnkade kerket oma taskuid täita. Kõik, kes on inimese waimlise ja te-

halije orjastamise vastu, näitavad meie marisjeeridele, et nende koht ei ole mitte olewikus, waid minewikus, keskaja pimeduses ja piinakambrites. Meile ei pea korda minema jeda õudset aega uuesti elustama häwata! Nende kopitanud ilmawaatel ei pea enam kohta olema praegusel ajal. A. J.

TYYP.

Igayks on näinud raskejalgset meest, kui ta yle tänawa sammub, ehk pankadesse saabub,

nagu laev, mis yle laine maabub.

Oo, igayks taganeb ta eest:

sest too koormat kõht — kuldketitet, — elu suurim etiket.

Igayks on näinud raskejalgset meest, kui ta kapitaali pjedestaalil kogu oma kehaga najaden,

naisiga prassib ja lärmitseb majaden, rõõmustab tytarlaste häbistute silmveest, inimliha-börsil määrab taksi iga hinna... Mõnitanud kyllalt, wõib edasi minna.

Igayks on näinud raskejalgset meest, kui ta kantsli astub, taas alustab kogudusel jutlust, —

ähwardab, nõvvab neil' taevalikku nuhtlust, kõrvale kaldund kes jumala teest.

Oo, siis näen ma altari serval tantsivat kuradisi Kristuse kõrval.

1920.

J. Barbarus.

Kirik, kõlblus ja kool.

Kristlaste poolt ehitatud kõijemaks usuõpetuse koolitöimije põhjenduseks oli wäide, et koolis puudub kõlblusõpetus. Koolile sunduslikuks tehtaw usuõpetus peab täitma kõblusõpetuse aset ja edendama kristlikku kultuuri.

Kõi, wormilijelt puudub meil praegu tõesti alatkoolides kõlblusõpetus, kuid sihilijelt täidamad nii mitmedki teised tunnid tema aset. Oieti tuleb õpetajal igas tunnis nii ehf teifiti mõjuda õpilase peale tema kõblilise ifiku wäljaarendamise sihis. See ei ole küll reeglitese ja wormelitesse walatud teooria (kas niisugust lastele ülbse tarwis?), waid laste kõbliline kaswatamine eeskujul ja tegelikkude näituste waral.

Seda teeb muidugi iga õpetaja ise wiifi, tarwitades selle juure ise metoode, nagu ta oskab ja nagu tema kõbliline ilmawaade jeda ette kirjutab.

Kas see hea wõi halb ja kas see nii jääma peab, wõi tuleb tulewikus teifiti kõlblusõpe-

tuft korraldada, ei hakka meie siin otjustama. Küll oleme aga sunnitud kristlaste poolt rahwahääletujele pandud usuõpetuse koolile sunduslikuks tegemise seaduse puhul kõne alla wõtma küsimuse, kas usuõpetust wõib ülbse kõlblusõpetusena kooli õpetawadesse wõtta ja misjuguft mõju tema kaswatamise mõttes laste peale awaldaks?

Iga aine õpetamisel on üheks tähtsamaks õpetaja ülesandeks õpilastele katsete ja näituste waral selgeks teha, et jeda, mida õpetatakse, wõib inimkonna praegusel arenemisastmel tõeks pidada. Katsete waral selgitatakse füüsika ja keemia seadusi, ifegi hüpoteese; loodusloo õpetaja põhjendab omi imelikke ja otje uskumatuid seletusi kõifjugu kollektifioonidega, modellidega, femadel elawa looduse maalemisega jne. Kuid erilijelt tähtis on juft kõlblusõpetajal oma ifikliku eeskujul kui ta ajalooft wõtetud näituste waral õpilases kaswatada kõblilist tunnet. Siin ei tohi olla ühtki wastolu sõna ja teo wahel, wastasel korral muutub kõlblusõpetus kõlwatusõpetuseks.

Iga kuidas wõiks kristlik kõlblusõpetaja oma kristlikku kiriku ja kultuuri ajalugu lastele kõblilise eeskujuna õpetada?

Tuletagem meele ainult mõningaid nähtusi jadandete ja tuhandete hulgaft, kus kirik oma ligimejearmastuse õpetuseft ja kõblilise puhtuse fuulutamistest niisama kaugele läks kui taewas maast.

Kõige pealt kristlikku kiriku armastuse õpetuse sõnadele järgnesid kõige suuremad inimeste tagaifusamise, tapmise ja piinamise teod, Kristuse õpetuseft sai inimeste kõigistamise õpetus. Hispaania juurinkwisitor Thomas de Torquemada üffi põletas oma 18. aastapikkusel ametiajal 10.222 inimest elufalt ära, 6.860 inimest — „tagajelja“, pilbi naol, pani kiriku karistuse alla 97.321 inimest ja wõttis nende waranduse ära. Suurinkwisitor Cisnerosi 11-aastase tegemuse jooftul mõisteti hukka 52.858 inimest. Kes jõuaks aga kofku wõtta kõifide nende õnnetute arwu, kes aastajadade festes üle kogu kristliku ilma Kristuse armuõpetuse nimel hukatub.

Enne hukkamist piinati hirmsal kombel wangifid. Ei ole wiift keegi ei enne ega pärast waimulikkude mõimu ojanud wälja mõtelda niisuguseid piinariistu, nagu kiriku mõimu mehed. Kui Napoleoni käjul Prantsuse soldatid Madriidi läheduses ühe flooftri läbi otifid, siis leidsid nad sealt piinakambri, kus põrgumasinad sees olid. Esimene neift masinatest oli sarnane, mis tema peale asetatud inimese fondid ükshaawal katki murdis, alates sõrmeotjadest ja lõpetades jalatarmas-tega, tunni inimene koledas walus suri. Teine masin seifis koos kiituwast raamist, kuhu ini-

mene peale pandi ja kahe nuga peaga varustatud paku vahelt läbi liutati, mille juures teravad noad inimese ihu küljest õhufesi viilustid ära lõikasid. Kõige koledam oli aga inimese sarnane kuju, millel toredad naise riided ümber ja mis omi käsi otsekui käsutamiseks ettepoole ulatas. Kui mõni piinatav selle kuju lähedusesse tõugati, siis awanes isejuga se mehhanismi abil kuju rind, mis seeft õõnes ja täis teravaid nuge ning raudfaed litjusid aegamööda need noad piinatava ihusse.

Peale nende keeruliste piinariistade tarmitati ohtrasti piinamist tule abil, kus näituseks jalataldasid nii tule lähedal paisteti, et warbad säriseja hakkasid. Piinatavatele pandi kummagi kaenla alla tuline kanna-muna ja litjuti käed liqi. Seda piina ei suutnud üle kolme korra keegi ära kannatada. Riisugused on andmed kristliku kultuuri ja kõlbluse teostamise ajajärgust. Kuidas peab siis nüüd õpilane waimulikkude kõlblusõpetajate sõnalist kõblust hindama.

Uga mõtkem weel näitusi. Katekismuse alusel üteldakse, ja ei pea mitte warastama ja teise warandust omandama. Uga kuidas täitis kirik ise jeda käsku?

Enne nimetatud Cisnerosi mõimupäiwilt jutustatakse, et ketserikohtunikud, kes olid pandud walwama usu ja kombuse puhtuse üle, ei kartnud jumalat ega häbenenud inimesi, waid panid toime wargusi ja wägistasid naissi ning tütarlapsi. Kiriku kätte kogunesid suured maalahmased, mida pärisorjade tööduga hariti, nagu iga teist mõisniku maad. Uga kirikhärradel kulus priistamiseks ja prassimiseks niipalju raha, et mõisate sisjetulekustest puudus tuli. Kes raharaiskamisele wastu astus, pandi kiriku wande alla. Raha eest mõis kõike saada. Sjegi kohtunikkude ametid müüdi raha eest. Ja kes lord koha peal oli, see ostas omi õigusi kasutada. Kaebeluste warandused konfiskeeriti. Raha eest anti kõiksugu lubasid. Kes kirikule teatud summa maksis, sai õiguse awaliku lõbumaja asutamiseks. Bordeaux piiskop pidas oma teenistuses rööwjalga, kes talle warandusi kofku kandis.

Sugulise lõtmuse poolest olid waimulikud kuulsad. Kloostrid muutusid lihtsateks lõbumajadeks. Durhami piiskop Ranulf pidas enesel terve haaremi ilusaid naissi. Besanconi peapiiskop andis munkadele ja nunnadele raha eest luba kooselamiseks. Luttichi piiskop kiitles, et tema haaremis ühelainsal õöl 14 poega on sündinud. Gemeni piiskop Heinrich sai iga aasta 2000 guldnat allutwatelt preestritelt maksu liignaiste pidamise lubade eest.

Tahakime näha, misjuga se nääga kristliku kiriku moraalõpetaja peale kõigi nende ajalooliste sündmuste hakkab lastele kuwenda käsu põhjal juugulist kõblust õpetama. Kirik pole oma kestmuse ajal ühtegi käsku ega oma kõbluse normi pidanud, mille tõenduseks mõtkime tuua sadanded näitused ajalooft. Uga ehf jätkub neistki.

Geokujuliku ajajärguna mõiks õpetaja lastele tuua ainult ehf jelle aja, kui kristlased oma olemasolu ja enese tunnustamise eest elu ja surma peale mõitlesid, ning peaks jurnuks waitima wähemalt üheksa kümmendikku kogu kiriku kestmuse ajast. Uga kuigi ta sarnajate laste tüssamise peale wälja lähets, siis pörfaks ta otsekohje ajaloo õpetajaga kofku, kes ka kõige parema tahtmise juures ei pääse mööda kiriku mõimur päewist, kus tal tuleb nii ehf teisiti näidata jeda wastolu, mis oli ja on usu põhimõtte, usu kõlblise ilmawaate ja kiriku kui usu kandja ja edustaja tegude wahel.

Ja see kujukst noorte kogematud ja wastu mõtlilikud hinged juba maast madalast lõhki. Kõlblise kaswatuje asemel jaadaks paremal juhtumisel kätte ainult jeda, et laps mehääniliselt Moosese käjude peast ette wuristada mõib, kuid ega jeda ometi meie päiwil mõ enam kõbluseks nimetada. Mingisuguseid uusi usualusel seiswa kõbluse õpetamise mekoode awaldatud ei ole, ega jaagi awaldada. Wiimasel Tartu kirikupäewal kuulsime, kuis asjast huwitatud ise pidid tunnustama, et wana katoliku kiriku mõim täies ulatuses meil protestantlikus mantlis edasi elab. Siit ka wiist pärit see, et mehjed suuremaks probleemiks kirikupäewal pidasid küsimuse — kas suundas mõtkis oja püha õhtusöömaajast, mõ mitte. Ja jelle küsimuse ümber lõödi Tartus suuri ning palawaid lahinguid. Just niisuguste „tähtsate“ küsimuste käsitamine meie kirikhärrade poolt lasõbki oletada, et usuõpetus ka „moodsa“ kõblusõpetusena, nagu jeda rahwale praegu pakutakse, jääb ikka endiseks.

Ent ka see ei ole tähtis, kas ta muutub mõ mitte. Waid usu kõblus ei tohi ülbje õpeainena kooli õpetawas olla kas mõ ainult jellepärast, et tema põhjenes karistusele ja hirmule: Kes jumala käsku rikub, see on pörgutule wäärk. Kuid see ei ole ometi kõblus, mis sunduse najal püsti seisab. Keelatud ja kästus on meil paar aastatuhat, aga kas on see sundus isegi neid usklikke endid suutnud hoida kas mõ oma usu moraalil piirides? Ja miks arwatakse siis just nüüd usuõpetusel see kõbliseks tegemise mõim olewat?

Ei, kõblus algab alles seal, kus lõpeb sundus. Kõblus mõib ja peab põhjenema

ainult sifemisele wabale tungile. Ja see kõlblus on terawas wajuolus kriitilise kiriku harrasmoraaliga, kelle ülilm siht on kaswatada truupid kiriku, s. o. kirikhärrade tugepid, sõnakuulelikke harrasriigi alamaid ja kannatlikke tööandja tööloomi.

See on ainult sibilist klassi moraal, mida peawad õigeks tunnistama ja täitma need, kes on täjualuised ja mis ei ole kohustaw käskijale.

Meie ei hakka siin pikemalt arutama seda halba kaswatustlikku mõju, mis on piibli alusele rajatud usuõpetusel kõigi tema sifemiste wastoludega ja teaduslikkudele aabitatõdele nätkuloomistega, waid rõhutame weel ainult ühte: usuõpetuse koolile sunduslikuks tegemine pole ka iseärgi kirikhärradele mitte tähtis usu enese, kõlbluse ja kristliku kultuuri pärast, waid kõige majjem omataju on see, mis neid juu ja julega jõdima ajab ja mida katjutakse nii hoolega jalata ja marjata. Usuõpetusest koetakse tugew tuhandesilmaline mõrd, mille abil püütakse kuldkalakefi ja millesse ühtlasi mäsitatke töörahwa rahulolematuse waim. Kas töölised tõesti lajewad wabatahtlikult oma noorsoo ümber mäsida mingi tahtlase kõlbluse nimel ahelaid, mille abil tahetakse tulewast põlwe sama jõhkralt fundida harrasmeeste kurruid oma tööga täitma, nagu praegu. Kaotatgu see äärmiselt ülekohtune ühiskondlik kord, siis muutub ka inimeste kõlbline tajapind ilma ühegi papi ja kõstri kaasabitata.

Oma noorsoo tulewiku ja alganud wabas-tuswõitluse nimel lööme ühifelt tagasi kiriku-, wabriku- ja põlluhärrade jõjakäigu. 18. webruaril wiime oma sebeli kristliku rahwara-konna seaduse wastu.

Lastewanem.

Tööraha raha pillajate wastu.

Säda ka teile, käjutundjatele, sest teie panete inimestele peale koormad, mis rängad, ja ise ei puutu teie nende koormate külge ei ühegi sõrmega. Luuka ew.

Kirikute lahutamine riigist, kirikumõisate wõõrandamine ühes teiste mõisatega ja usu kõrwalejätmine koolist on ärewile ajanud kogu selle kirikijandate kibi, kes palju aastakümneid maitsefid mõnujat laisklemiselu kiriklikkude talituste firma all. Alles jenni ainelist täiesti kindlustatud, oma seijuse poolest aga iga wiifi eesõigustatud seijukorras, on

kirikhärrad muutunud nii tegewõimetuteks, enesehellitajateks, et uutes tingimistes ei wiitji nad oma olemasolu eesiki tööle hakata, kuigi neile täieline tegewuswababus alles jäetud ja hiigla rahwawarandused kirikute ja kirikhärrade majade näol nende käjutada antud. Aga jellest kõigest on neile wähe. Ruudub seadus, mis inimesi sunniks kanu, mune, wõid ja kõikjugu muud kraami pastori häärberi wadama. Ja see ongi, mis paneb selle walgete lõpustega mustamantlimeeste karja kihama. Küllap nad oma sõjaplaanile juba siis aluse panid, kui esimene kord Eestis awalikult lausuti kiriku lahutamijest riigist. Aga siis ei olnud weel pind küps. Gulkade tähelepanu oli pöördud uuendustele, kus wähe wõis loota poolehoidu usutüsimustele. Jüüud on wabariigi mesinädalad möödas, juurelatustlikud uuendused, mis pidid rahwa elus tooma juure pöörd, on jäänud tulemata, nende ajemele ajus taqurline tagajätkumine, hulkade majanduslik kitsikus ja jellele kõigele krooniks määratud maksukoormad — see kõik on loonud rahwa hulgas pettumuse ja tüdimuse, mis on heats pinnats joomijele — ühest küljest ja usu silbi all purjetawatele kirikijandatele — teisest küljest. Sest miiks peakfid nemadki pealtwaatajateks jääma, kui nende klassimennad — hallparunid, kaupmeheid ja pangapidajad peawad rikkalikku lõikust põrmusse maharõhutud töörahwa waewast. Eks ole neilgi aeg sealt lõigata, kuhu nad ialgi pole küllwanud.

Ring esimene samm on astutud. Sirmu ja dudsuse juttudega kuradist ja põrguwalust ning piinast on neil ronkadel korda läinud kofku saada rahwahäälsete algatamijeks tartwilik arw allkirju raudkabel ja küüru wajunud eitedelt, kellele tertve elu on algusest lõpuni olnud üks maapealne põrgu. Nende otustamismõimetute inimeste najal tahetakse nüüd rahwahäälsete teel usuõpetus algakoolidele teha funduslikuks.

On see aga tartwilik? Kas meil tõesti usklikkudel ühtiki teed ei ole enese ja oma laste usutarwiduste täitmijeks, kui et peakfime usku sunniwiisil koolile kaela määrima.

Muidugi on. Meie taqurline riigimõim on kirikule jättnud kõige awaramad tegewuspiirid — kirikhärrade käjutada on kirikud, palmemajad, leerisaalid ja iseärgi koolimajad. Beetaagu kurjusi, antagu tunde, korraldatagu loenguid — see kõik on mõimalik. Kirikute, kooli- ja palmemajade wõrk on nii juur, et nende kättesaamine usu poolehoidjatele ei tee mingit raskust. Aga meie ei ole neist ettewõtetest midagi kuulnud, sest rahwas ei jdua papile iga sõrmeliigutuse eest maksta.

Kuid asi just selles seisabki, et meie kirikhärrad ei armasta niisugust tööd. Koguduste poolt maksetava palga eest on nad walmis ainult pühapäewiti jutlust ütleva, mis ülesse — peab eritaju alla käima. Kuus päewa püha ja üks päew tööd — see on nende töönorm.

Kui usupetuse seaduse kaudu koolile sundlikuks tehakse, siis langewad kulud usu õpetamise eest riigi kanda. Kooli tuleks terwe kari uusi õpejõudusid juure võtta, sest paljud praegused kooliõpetajad on selge sõnaga seletanud, et nad usupetust andma ei hakka — ja üks ole siis nendes uuteks usupetajateks meie pastorid ja õpetajad, kellel võimalus awaneb koguduste poolt maksetawale palgale veel riigikasjast liisa saada.

Usupetuse junduse poolt on ka kõik meie kurnajate kihid, kes teawad, et usupetuse kaudu on kõige kergem töölisnoorsoo tähelepanu sotsialistliku aateliisliikumise pealt kõrwale juhtida ja juba maast madalast noori töölist teha sõnakuulelikkudeks peremehe tööriista. Neid ei kohuta see maks, mis usupetuse junduse tõttu rahmale peale pannakse. Meie maksuaparati on nii korraldatud, et raskem koorem langeb mitte nende, waid laia töörahwa hulga kanda.

Uga kas siis tõesti meie töörahwal nii suur fiskaletulek on, et ta võib kerge käega tööd põlgawatele pappidele pehme elu elamiseks kahetordjelt palga maksta? Kas tõesti meie tööliste palgatingimised päew-päewalt paranewad, ja nende hädalijemad tarwidused juba niimõrd täidetud, et nad mõiwad liismaksusid võtta enese peale?

Kaugeltki mitte. Palga ja töötingimiste paranemise asemel näeme ainult halvenemist. Riigi ülewalpdamiseks kulub niipalju raha, et rahwast ei juudeta seda fiske võtta, waid iga aasta tuleb umbes pool miljardi puudu jääki. Maksu koorem on tõusnud ülemmäärani. Meil tuleb iga maksu maksja kohta keskmiselt 13.000 marka aastas. Kui siia juure arvata veel maksud walla, alewi, linna ja maakonna omawalitluste heaks, ning wabatahtlikult rahwa peale mõtetud kirikute ülespidamise maksud, siis tõuseb üldine maksukoorem kahtlemata üle 15.000 marga iga maksu maksja kohta. See on summa, mis peaks igaüks mõtlema panema. Ainult kirikhärrad ühes teiste mõdrast tööjõust elawate kihidega ei küsi sellest. Nemad ainult panevad inimestele peale koormaid, mis rängeb, aga ise ei puutu nad koormate külge ei ühegi sõrmega. Nende südamed on seal, kus nende warandus, ja waranduse saamiseks en nad walmis kellele tahes ära müüma oma hinge. Kui olid parunid meil mõimul, siis lõnmita-

sib nad nende ees, ja manitsebid rahwast paruni kui jumalast seatud ülemuse sõna kuulama, sest see oli neile tajulik. Nüüd on ajad muutunud ja mõõdalainud nädalal Tartus ärapeatud kirikupäewal seletas tüübilijem kirikhärra Treumann, et kiriku kandjaks on „hall majs“, keda kõige kergem tüsata ja enese järele wadada. Halli masji seas püütaksegi nüüd hingi, kes aitaksid kirikhärradele riigikasjast raha wälja pressida.

Ent kaalu peal ei ole mitte wäikesed summad. Parempoolsete eneste armates tulla usupetuse kooliwiimine nii 50 miljoni marga ümber maksma. Kuid see on liig madalast hinnatud. Meie algkoolide võrk, mis praegu kaugeltki täielik ei ole, seisab koos ligi poolteistsituhandest koolist. Kui igaasse kooli wähemalt ühe usutunnistuse õpetaja palgata, siis tõuseks see summa juba üle 100 miljoni marga. Uga meie teame, et sellega ei lebita. Kui usupetuse koolile sundlikuks tehakse, siis tulewad ka teised usulahud peale eweluth. usu oma õpetusi koolidele peale sundima. Uute algkoolide juureasutamiseega, ja neid tuleb õige palju veel juure aidata, tõuseks loomulikult ka usupetajate arv ja ühes sellega kulu. Meie ei või ometi usupetuse hädalitamise puhul ainult praegust olukorda arwesse võtta, waid peame ka tulewiku waatama, ning siis on kindel, et 50 või 100 miljoniga ei ole midagi peale hakata.

Nii siis, kaalul on kirikhärradel sajad miljonid ja sellega ongi seletatav see agarus, mida meie ei ole harjunud nägema nende juures.

Kuid ka töörahwal on kaalul niisama suured summad, mida temalt tahetakse riigipressi abil wälja pigistada. Küllalt on juba nendestki miljarditest, mis praegu töörahwa tööst ja waewast kodanlise riigi ülewalpdamiseks fiske nõoritakse; küllalt neist miljonitest, mis kirikhärrade heaks kofku kantakse karmi eluwafara all hinoelisteks intwalidideks peksetud raukade, lestinaste ja waestelaste poolt. Bangem ometi kord piir nendele ahnitsejatele ja rahwa raha pillajatele, kes omad käed on sirutanud uute miljonite järele. Uga tööliste kohus on siin foku idu ja oskusega oma wäheteadlikkudele klassiwendadele selaks teha, et usupetuse katte all tahetakse ainult raha saada ja et iga tööline peab rahwahäälendamisele minema ja oma hääle kristliku rahmaerakonna seaduse wastu andma.

Neid töörahwa hulkaast. kes mõtlewad ainult häälutama minna. Kaaluu enne kõikselt järele. Kas ka nende laste kõige hädalijemad tarwidused küllalt rahwastatud. Kas mitte usupetuse poolt antud hädal ei fisu lapse suu äärest wiimase leiwaraajuse ära. W—a.

Kirikherrad kirikumõisate jahil.

(Ems Piiskari kõne Riigikogus 25. jaanuaril s. a. kristlaste kirikumõisate tagajätmise eelõu puhul.)

Kristlaste poolt ei ole ilmasi midagi muud kuulda olnud, kui hüüdeid maiste waranduste järele, ei ole midagi muud näha olnud, kui haarawaid käsi, mis püüawad ühelt poolt kinni hoida maiseid warandusi, mis nende käest ära libisema kipuwad ja teiselt poolt tabada maiseid mõnusuft ja warandusi. Wäga selgelt paistawad kirikumõisate küsimuses need ahned käed, kes leskede ja waestelaste eest kunagi tõsijest ei ole hoolitlenud, waid selle all on alati osanud oma kirikumõisate alalhoidmise eest hoolitseda ja nüüd sellekohase eelõuga tahawad waestelaste „armuatrade“ seljas kirikumõisatesse ratsutada.

Peab ütleva, et see eelõu mastab täiesti usudpetuse rahwahäaletamise seadusele. See eelõu näitab, et kristlikud hõrrad midagi ei õpi, ega midagi ei unusta. See tõendab weel kord wäidat, et usk ja kirik on alati olnud alalhoidlikud, otse tagurliised. Eelõu järele tahetakse jaada 25—75 tiinu kõlbulikkude maad iga kiriku jaoks, arwesse wõttes koguduste kuurust. Kuid misjuures on need 25-tiinulised kogudused, misjuures on normaal- ehk laheshobuse-kogudused, misjuures 75-tiinulised — jeda küsimust eelõu ei lahenda. Maad tahetakse jaada alustel, nagu kogudused enne jeda maad on kasutanud. Hõrrad kristlased, kui teie wõtate waemaks firmida ajaloolisi dokumente, siis leiaksite sealt need alused, mille põhjal aastajadade jooksul kirik maid on kasutanud. Mitte ainult orjapidamiseni, waid peaaegu esimese õõ õiguse ulatas enne kirikumaade pidamisõigust. Kui nad wast ise jeda õigust ei tarwitanud, siis wähemalt pigistaksid nad silmad kinni, kui mõisnikud jeda õigust tarwitaksid. Kas sarnaste õigusteni tahate teie, kristlased, kirikumõisate pidamise õigust laiendada. Kas tahate kirikumaid jälle pidama hakata orjadega ja teopäewadega, mille pärast mõned kogukonnad aastakümneid on kohut käinud?

Siis weel üks küsimus: misjuures kogudustele nõuata teie maad, kas ainult luteri-usu kogudustele, kellel senni kirikumõisad olid, ja praegu weel on, wõi ka teiste usulahkude kogudustele? Teistele kogudustele teie, isenesest mõista, maad ei nõua, teie olete niipalju wariserid küll, et ainult eneste eest hoolitseda, kuigi teiste usulahkude kogudused ametlikust kirikust usuliselt ja kõlblijelt kümme korda kõrgemal wõiwad seista. Ma tuletan teile meele, mis ütles sarnaste wariseride

kohta Kristus. (Wahelhüüe paremalt poolt: Kuft teie jeda teate?) Kui teie, hõrrad põllumehed, jeda ei tea, siis paluge, et kristlased jeda teile ütles ja mul tarwis ei oleks teile piibelt tsiteerida.

Eelõu seletuskirjas kaewatakse, et kogudustelt on ära wõetud maad, mida kogudused ise pole kasutanud, waid rendil pidanud. Lõhendab, teie kurdate selle üle, et kirikul ja papidel wähenenud wõimalus maa abil inimesi eksploateerida. Peale selle on seletuskirjas weel üks iseloomulik lause, mille eest teie tõesti tänulik peab olema: kogudused tarwitawad maad ametnikkude ülewalpidamiseks. Senni oleme meie rõhutanud, et need hõrrad mustades kuubedes on ainult palgalised, kelle kohta Kristus ütles, et nad põgenewad, kui hunti näewad tulewat. Nüüd ütlete ise must walge peal, et kirikul on hingekarjaste asemel ainult palgalised. Urge tulge siis oma palgalistele maad nuruma ettekäändel, nagu pääseksid papid siis waesemate inimeste hingedele paremini ligi, kui neil on tõnad ja hobused. Meie teame, et kiriku ametnikud ühegi waele koguduse liikme juures pole käinud ja waimulikka talitust pole toimetanud ilma tajuta ka siis, kui neil kirikumõisad käes.

Seletuskirja lõpul öeldakse, et koguduste waimuelu juhtijad ei peaks maast ilma jätma. Pastorid ei ole ilmasi waimuelu juhid olnud, kirik ei ole kunagi waimuelu ega usuelu edendanud. Lehitsege läbi ajalugu sealt algades, kui ristiusk riigiusuks sai kunni meie päimini, ja näidake mõni ajajärk, mil kirik usust huwitatud oleks olnud! Ei ole sarnast ajajärku. Kirik on kunni tänapäewani olnud huwitatud ainult wõimust, maistest waradest, olgu need kirikumõisad, kloostrite miinakeldrid wõi muud sarnased asjad. Sarnasele orqanisationsioonile maad anda, wõib olla isegi riigi maatagawaradest, ei pea meie wõimalikuks. Sellepärast häaletab meie rühm kristlaste eelõu mastu.

Weel kord „töörahwa ühisest wäerinnast“.

Meile on alati selge olnud, et kui kõneldakse „töörahwa ühisest wäerinnast“, siis selle all ei tule mõista mitte ainult sõnatõlku ega paberist resolutsiooni mõne suure rutuga walmis sepihtetud nõudmisega, waid kõige pealt ikka orqanisationsiooni, mis sündinud kokkuleppe läbi töölisparteidest ja töölisorganisationsioonidest. Sest „ühine wäerind“ on ikkagi ainult siis tõeline ühine wäerind, kui korda läheb mitmesuguseid poliitilisi woolustid ja mitmel alal töötawaid töölisi kindlasti ühte liita mõne

lokkuleppe programmi või konkreetse sibi teostamise ümber. Ja ainult organisatsiooni loomise kaudu omandab ühine väerind tegeliku jõu, ainult selle abil on võimalik korraldada tõeliselt ühiseid väljaastumisi mõne ülesande teostamisel.

Sellest aabitsatdest ei juuda või ei taha aga kommunistid ja taskukommunistid kuidagi aru saada. Mitte ainult, et nad ei ole jenni tahtnud „ühise väerinna“ hüüdsõnale konkreetsemat siju anda, jeda paljast kõnelamist ja resolutsioonidest edasi viia, vaid nad on sellele just kõige jõuga vastu astunud, tunnustades ühise väerinna organisatsiooni otse äraandmiseks. Nii ongi siis ühise väerinna 12 nõudmist jenni jäänud ainult programmisteks nõudmisteks, õieti ühes osaks kommunistlik-taskukommunistliku erakonna programmist. Siuliselt ei erine need nõudmised pea juugi kõigi sotsialistlikkude erakondade minimaalsetest nõudmistest, peale mõne ühiku, mis Balti parunite programmist maha kirjutatud. Kommunistid toonitavad isegi uhkusega, et nad sotsialismi lõppsihi enam midagi teada ei taha. Sotsialism võivat olla ainult käputäie „unistajate“ ilmaaateks. Kommunistid kui „tõsised“ töölised hמידے کاتسجاد نییوگوسھد ئستاجاد ئ تاتھوات olla, nad minemat ühes „töörühmaga“, kes milgi tingimisel ei olewat sotsialistlik. See on „ühise väerinna häälekandja“ (!) „Töölise“ seisukoht, ja sotsialismi lõppsihi tunnustamine olla üks juurematest iseseisva sotsialistliku erakonna „äraandmistest“.

Rühhas lihtsuses on isegi taskukommunistidel võimata kaugemale minna. Sotsialismi eitamine peaks igatahes selleks piiriks olema, mis taskukommunistid seavad väljaspoole töölisklassi. See on „uus kurs“ kommunistimis, eht kommunistliku „nepmani“ ilmaaade.

Senni on ühine väerind olnud ainult kommunistlik-taskukommunistliku erakonna ssemiseks asjaks. Ühine väerind ei ole muud, kui selle erakonna teine nimetus, arisik, mis peab rohkem „tõmbama“, kui „päris“ nimi. Osa töölisühisusi on muidugi selle erakonna poolehoidjad, kuid teised ühisesed hoiavad jälle teiste erakondade poole — omaford „ühiseid väerindu“ luues. Meie näeme siis, et ühiseist väerinnast juttugi ei saa olla, vaid ainult mõistelewatest erakondadest, nii wähemalt kolmest „ühiseist väerinnast“: taskukommunistlikust, iseseiswate sotsialistide ja sotside „wäerindadest“. Peale selle on meel juur hulk parteituid töölisi, kes ühtegi „wäerinda“ ei kuulu.

Ka kommunistid ise on künnel korral awalikult tunnistanud, et nad ühiseist wäerinnast just nii aru saavad. Kui meie parteisse tunginud taskukommunistide tegevuse tõttu parteis lõhe sündis, siis nimetasid kommunistid meid „ühise wäerinna lõhkujateks“, kuigi meie teatud tingimistel olime ühinenud 12 nõudmsegaga. Meie tunnustati ilma pikema jututa ühiseist wäerinnast väljajaidetuiks ja algati kõige inetumat mõitlust meie wastu. Tähendab: ühises wäerinnas olemise eeltingimiseks peeti jeda, et oldaks ühtlasi kommunistlik-taskukommunistliku erakonna liige, wõi sellest rippuw. Meie näeme siis, et ka taskukommunistide „ühisel wäerinnal“ on ometi oma organisatsioon — partei. Ja just selle tõttu ongi arusaadaw, miks kommunistid meie poolt esitatud ühise wäerinna organisatsiooni wastu sõditwad. Neile ei ole oma partei kõrwal teist organisatsiooni enam tarwis, sest kogu ühist wäerinda kajutatakse ju ainult selleks, et „erapooletu“ sildi all uusi töölisi oma partei ümber koguda. Ega see mõni uus wõte pole — meie kogupõlumehed, lõid juba mõne aasta eest ühise wäerinna põllumeestest — kuimalejääwa maalitud ümber. Kuid nagu põllumehed on loobunud kogupõlumeeeste parteilisest wäerinnast, nii jõuawad ka töölised arusaamisele, et taskukommunistlik wäerind ainult käputäie poliitiliste nepmanide tööriistaks on.

Kommunistide arwamise järele võitwad nendega ühises wäerinnas ainult need olla, kes loobunud „kommunistide materdamisest“ (tähendab: enesekaitset ja armustusest), kuid selle wastu ei unusta kommunistid kunagi toonitamast, et nemad milgi tingimisel „materdamisest“ ei loobu ka ühises wäerinnas. Ja nende wastu, kes julgetsid kommunistidele wastu rääkida, tundwat nad ainult üht abinõu — kas ise otsekohe wäerinnast loobuda, wõi wasturääkijale põlwega anda. („Töölise“ nr. 10 s. a.) Arusaadaw siis, et „ühine wäerind“ ainult taskukommunistidest ja nende palgalistest koos seisab.

Ühine wäerind ei olewat organisatsioon, waid midagi muud. Aga „ühisel wäerinnal“ on oma häälekandja — „Töölise“. Nii seisab must walgel „Töölise“ eesotsas. Suwitaw oleks teada, kuidas see saladuslik ja nõgematu „ühine wäerind“ oma „häälekandjat“ peaks toimetama... Aga wist teeb sellegi töö „kogu töörühma nimel“ kommunistlik-taskukommunistlik partei. „Ühise wäerinna häälekandja“ sõlab ju hoopis kenamini, kui „Geesti Taskukommunistliku Partei häälekandja“...

Vanaduse, töövõimetuse ja tööpuuduse vastu kinditamise seadus.

Novembri lõpul s. a. esitas Nõukogu Eestisoma Sosjalistliku Töölispartei Riigikoogu rühm Riigikoogu nimetatud finnituseaduse eelndu, mille Riigikoogu NSB rühma edustajate vastuvaidlustest hoolimata töökaitse komisjoni andis läbi vaatamiseks, selleks tähtaega määrata jättes.

Peame tarvilikuks siinkohal finni naelutada ka jeda tõstaja, et II töölisühingute kongressil taskukommunistide ninamehed võimalikuks ei pidanud käesoleva seaduse maksmapanekut toetada. Meile suure suuga herradele on finnituseadused muidugi tühi puru.

Seaduseelndu on järgmine:

I. Üldised määrused.

§ 1. Sündusliku finnituse alla vanaduse, töövõimetuse ja tööpuuduse vastu kuuluvad selle seaduse järele kõik mõlemast soost isikud, vanaduse ja töö iseloomu peale vaatamata, kes töötavad: a) palgalistena igasugustes töö- ja teenistusharudes, b) iseseisvalt käsi- või põllutöös, kui nad ei tarvita palgalist tööjõudu.

§ 2. Kõigile selle seaduse alusel finnitatud isikutele antakse:

- toetusraha ajutise töövõimetuse ja tööpuuduse korral;
- pensiooni vanaduse ja alalise töövõimetuse puhul;
- arstiabi vanadele ja töövõimetutele.

Märkus: Finnitatu surma puhul antakse pensiooni ja ajutist toetust tema perekonna liiketele, kes olid tema üleval pidada.

§ 3. Töövõimetuiks loetakse selle seaduse järele kõik, kes on kaotanud vähemalt 50% oma tööjõust tööalal, milleks neil eriline ettevalmistus või vähemalt vilumus omandatud või mis nende jõe kohane.

§ 4. Vanaduse alammääraks, mis õigustab täieliku pensiooni saamise, loetakse selle seaduse järele meesterahwastele 55 a. ja naisterahwastele 50 aastane vanadus.

§ 5. Perekonna liiketeks, kes on õigustatud selle seaduse § 2. ettenähtud pensiooni ja toetusraha saama, loetakse: a) finnitatu abikaasa; b) finnitatud lihased ja adopteeritud lapsed ning lapselapsed, kui ka tema abikaasa lapsed eelmistest abieludest, kunni 20 a. vanaduseni, kooliskäimise ja ametiõppimise puhul, kui see kestab üle eeltähendatud vanaduse, õppimise lõpetamiseni, tegelikult töövõimetud lapsed aga vanaduse peale vaatamata; c) finnitatu wanemad, wanad- ja adoptiivma-

nemad, kui nad on tegelikult töövõimetud või selles vanaduses, mis õigustab pensiooni saamise (§ 4); d) finnitatu mennad ja sed samadel tingimistel, kui lapsed (p. b), kui nad on waejeldapsed või kui nende wanemad on töövõimetud.

Märkus: Naine, kui ta ise finnitatud ei ole, saab mehe surma korral pensiooni kunni kõigi laste täiealiseks saamiseni või kunni uue abielu sõlmimiseni, töövõimetute korral aga surmani.

Mees, kui ta ise finnitatud ei ole, saab naise surma korral pensiooni ainult siis, kui ta tegelikult töövõimetu ja oli naise üleval pidada.

§ 6. Palgaks arvatakse selle seaduse põhjal kõik rahas ja naturas saadaw töötasu, selle hulgas ka igasugused preemiad, ületunnitöötasu, perekonnaabirahad, puhtastikajust saadud summad jne.

Naturas saadawa töötasu hindab raha peale ümber kohaliku finnituseühingu juhatus vastawalt kohalikkudele keskmistele turuhindadele.

II. Pensioonid ja toetusrahad.

§ 7. Täispensioon ja toetusraha määratakse:

a) palgalistele viimise teenistusaasta keskmise palga suuruses, kuid mitte alla elatiskiiniimumi (palga alammäär seaduses ettenähtud normi) ja mitte üle poolteisekordse elatiskiiniimumi, arwesse wõttes kolmeliikmelist perekonda;

b) iseseisvalt töötawatele (§ 1, p. b) ja finnitatu surma korral mahajäänud perekonna liiketele elatiskiiniimumi suuruses iga isiku kohta.

§ 8. Kui finnituseühingu liikmed saavad mõne teise seaduse põhjal toetust, mis on vähem käesolewa seaduse § 7 põhjal määratamast pensioonist või toetusrahast, siis maksatakse toetuseajale see wähe wälja finnitusekapitaalist.

§ 9. Isikud, kes haiguse tõttu on ajutiselt kaotanud töövõime, hakkawad saama toetust selle seaduse järele sellest päewast, millal lõpeb haiguse vastu finnitamise seaduse põhjal haigekassa toetus, ja saavad toetusraha § 7 kindlaksmääratud suuruses kunni terveks saamiseni.

§ 10. Meile, kes on kaotanud vähem kui 50% oma töövõimest, antakse pensiooni vastawalt kaotatud töövõime profendile.

§ 11. Toetusraha makstakse igale palgalisele, kes on jäänud tööta ja kellele tööõhõrje ei saa tööd juhutada. Toetusraha maksatakse kõiae aja eest, mil tööline on registreeritud tööõhõrjel töötatõolisena.

§ 12. Tööstõrje mõib kohustada õppinud töölilist asuma tööle omal erialal, või tööalal, mis ei mõju halbawalt ta kutselelise oskuse, wilumuse ja töömõime peale. Õppimata töölilist mõib kohustada kõigile töödele, mis ei häwita ta töömõimet.

Märkus: Töölilised on kohustatud tööd vastu wõtma ainult siis, kui töötasu pole vähem jellest, mis nad said wiimajel teenistuskohal.

§ 13. Tööstõrje ei või milgi tingimisel kohustada töölisi wõtma vastu tööd ettemõtetes, kus on käimas streik, või mis on tööliliste organisatsioonide poolt pandud hoikoti alla või kus töölilistega halbawasti ümber käiakse või tööolud on termishoiuwastalised.

§ 14. Töötatöölilistele, kes on sunnitud asuma tööle wäljaspool alalist elukohta, makstakse sõiduraha tegeeliku sõidurahu juures.

§ 15. Selle seaduse põhjal finnitatud töömõimetuile ja wanadele antakse maksuta arstiabi haiguste vastu finnitamise seaduses ettenähtud kujul.

§ 16. Loetusrahade ja pensionide suuruse rahas, nende wäljaandmise tähtajad, korra ja wiisi määrab kindlaks finnitussühingu juhatus sellekohaste finnituskongressi poolt maksmapandud määruste ja juhatuskirjade alusel.

§ 17. Loetusrahade ja pensionide wäljamaksmist toimetawad:

a) finnitussühingute juhatused;

b) postiafutused, riigi- ja erarahaasutused nende ja finnituswalitjuse wahel kokkulepitud alustel.

§ 18. Finnituswalitus ja finnitussühingud mõiwad asutada finnituskongressi igakordse sellekohase otsuse põhjal wanade ja töömõimetute jaoks warjupaiku, kuhu asumine ja kust lahkumine on finnitatuile wabatahtlik.

III. Finnitusmaksud.

§ 19. Pensionide ja loetusrahade maksmiseks asutatakse üleriiklik finnituskapitaal, mille saamiseks seatakse fisse erimaksud, nagu:

a) progressiivne maks kaubandusliste, tööstusliste, põllumajandusliste ja rahaasjandusliste ettemõtete pealt;

b) maks mehhaniliste jõumasinade (aurukatlad, mootorid, turbiinid jne.) automobiilide ja teiste pealt;

c) eri päranduse, wäärtuste juurekaswu, toreduse jne. maksud;

d) maks isikliku teenistuse pealt, kui see ulatab üle poolteisefordse elatismiinimumi.

§ 20. Selmise paraagrahwis tähendatud erimaksud määratakse kindlaks sellekohastes eriseadustes, kusjuures ära tähendatakse iga

maksu alam- ja ülemmäärad, mille piirides iga aasta kohta nende maksude suuruse kindlaks määrab finnituskongress.

On kõik maksud ülemmääradenti ära kaotatud ja tuleb siiski puudujääk finnituswalitjuse eelarwes, siis kaetakse see riigikassast.

§ 21. Finnitusmaksud wõetakse fisse riikliku maksuaparacadi kaudu wastuwaiblematute maksude korras ja kantakse finnituskapitaali arwele.

§ 22. Ettemõtjail ei ole õigust finnitusmaksu tööliliste palgast maha arvata. Seepingu, mis on tehtud tööliliste ja tööandjate wahel, ei ole makswad neis osades, kus nad otsekohejelt või kaudjelt weeretawad finnitusmaksu tööliliste peale.

§ 23. Finnituskapitaali üle walitseb finnituswalitus, kes juhib ja korraldab ta tarwitamist.

IV. Finnitusorganid.

§ 24. Finnitust jelle seaduse järele teostawad: a) finnitussühingud, b) finnituswalitus ja c) finnituskongress.

§ 25. Finnitussühingutel ja finnituswalitusel on kõik juriidilise isiku õigused. Finnitussühingud registreeritakse finnituswalitjuse poolt. Nende normaalpõhikirja kui ka finnituswalitjuse põhikirja finnitab finnituskongress.

§ 26. Finnitussühingute tegevuspiirkonnad määrab kindlaks finnituskongress.

§ 27. Finnitussühingu liigeteks loetakse kõik § 1. tähedatud isikud, kes töötawad finnitussühingu piirkonnas, samuti ka selles piirkonnas asuwad ja tööstõrjel registreeritud töötatöölilised.

§ 28. Ühe finnitussühingu piirkonnast teise asumise korral loetakse liige ühinguist lahkunuks jellest päewast arwates, mil ta uue asukoha finnitussühingus registreeritud.

§ 29. Finnitussühingu tegevust juhib ühingu liikete üldkoosolek põhikirjas ettenähtud käidelaatwate organide kaudu. Üldkoosolekust mõiwad hääleõigusega oia wõtta kõik ühingu liikmed, kes on vähemalt 16 aastat wanad.

§ 30. Tööandjad on kohustatud finnitussühingu juhatajale teatama finnituskongressi poolt kindlaks määratud korras nende juures töötawate tööliliste arwu ja palga suuruse. Nende teadete kontroleerimiseks on finnitussühingau käidelaatwate organide poolt wolitatud isikutel õigus nõuda tööandjailt tarmitakude raamatute, tabelite jne. ette näitamist.

Paraagrahw esimeses p. b-s tähendatud isikud registreeritwad endid ise.

Märkus: Palgakalised mõiwad endid ka ise registreerida.

§ 31. Kinnituskongress astub kogu kinnituswalitjuse kuzel wähemalt üks kord aastas. Kongressist wõtawad osa kõik kinnitushingud oma üldkoosolekul proportsionaalselt liigete arwule walitud jaaditute kaudu. Ehitusnormid määrab kindlaks eelmine kongress; sellekohase otjuse puudumisel jääwad püsima eelmise kongressi normid.

Märkus 1: Tööandjad on kohustatud wabastama töölt neid kinnitushingude liikmeid, kes on walitud kinnituskongressile või kinnitushingude täidesaatawatesse organidesse. ajaks, mis kulub nende peale pandud ülesannete täitmiseks. Selle aja eest ei ole tööandja õigustatud tööliste palgast maha arwama.

Märkus 2. Kongressi jaaditud saamad sõidu- ja päewaraha riigiteenijatega ühiste normide järele kinnituskapitaalist.

§ 32. Kinnituskongressi ülesanded on:

a) kinnitushingude normaalspõhikirja wastuwõtmine ja muutmine;

b) kinnitushingude tegevusspiirkondade kindlaks määramine ja muutmine;

c) kinnitushingude ja walitjuse asjaajamise, arwepidamise ja aruandmise korra kindlaks määramine;

d) kinnitushingude ja walitjuse aruannete ja eelarwete läbiwaatamine ja kinnitamine;

e) warjupaikade asutamisküsimuse otsustamine ja nende majapidamise korra kindlaks määramine;

f) kinnituswalitjuse ja kontrollorganide walimine;

g) kinnituswalitjuse peale tõstetud kaebuste läbiwaatamine ja lõpulist otsustamine;

h) kõigi teiste üldise tähtsusega küsimuste otsustamine, mis kongressile esitawad kinnitushingud, kinnituswalitus või kontrollorganid.

§ 33. Kinnituswalitus ja kontrollorganid walwawad kinnitushingude tegevuse järele, rewideerivad nende asjaajamist ja arwepidamist. Kinnituswalitus annab ühingutele juhtnõude selle seaduse täitmisel tekkivate arusaamatuste puhul ja lahendab kinnitushingude wastu tõstetud kaebused. Kinnituswalitjuse otjuse peale võib edasi kaebada kinnituskongressile, selle otjus on lõpulist.

§ 34. Oma tegevuse aruande, samuti ka kinnituskapitaali aruande esitab kinnituswalitus kongressile kinnitamiseks ja awaldab nad trükkis.

V. Seaduse maksmapanemine.

§ 35. See seadus hakkab maksma terwes ulatuses 1. jaanuaril 1924. a. pensioonide ja toetusrahade maksmine selle seaduse alusel

algab üks kuu pärast selle seaduse wastuwõtmist riigikoos. Toetusrahade ja pensioonide wäljamaksmist toimetawad riigipanga osakonnad seks otstarbeks määratud krediidist töökaitse komisjaaride ettepanekul.

§ 36. Walla-, alewi ja linnawalitjused on kohustatud kogu seadma hiljemalt 1. augustiks 1923 a. nende tegevusspiirkonnas asuwate isikute nimekirjad, kes kuuluvad kinnitamise alla selle seaduse järele ja esitama tarwilikud andmed kinnituskongressile hiljemalt 15. augustiks 1923 a.

§ 37. Kinnituskongress on kohustatud kogu kutsuma esimese kinnituskongressi hiljemalt esimeseks novembriks 1923 a., määrates esitusnormi kindlaks omawalitjusest saadud andmete põhjal.

§ 38. Kongressi jaaditute walimised peetakse wähemalt kaks nädalat enne kongressi seks otstarbeks omawalitjuse poolt ühel pubkepäewal kokkufutjutud koosolekul, millest osa wõtawad kõik, kes kuuluvad kinnituse alla selle seaduse järele.

§ 39. Esimene kinnituskongress arutab läbi ja otsustab kõik selle seaduse elluwõtmisega ühendusesolewad küsimused, määrab kindlaks kinnitushingude tegevusspiirkonnad, kinnitab ühingute normaalspõhikirja ja walib kinnituswalitjuse ning kontrollorganid.

§ 40. Kinnitushingude asutamist kohtadel korraldab ja juhib kinnituswalitus.

§ 41. Kuni sisetulekute saamiseni sellekohastest erimaksudest kaetakse kõik kinnituskulud riigikassast.

§ 42. Selle seaduse maksmapanemise ajaks peab olema awatud tarwilik awalikkude tööborsede wõrk ja maksma pandud nende sunduslik wahetalitus tööliste ja tööandjate wahel.

Riigikogust.

Jaauarikuul on Riigikogu pidanud koosolekuid ainult neljapäewiti — kaks koosolekut päewas — peaaesjalikult arupärimiste kaudu üleswõetud küsimuste arutamiseks.

Seaduse eelõududest ei ole selle aja jees mitte ühtegi lõpulist wastu wõetud. Täqasi on lükatud meie rühma poolt esitatud eelõududest: isikumaksu kaotamiseseadus, sõjaseaduse kaotamiseseadus ja üldise poliitilise amnestia seadus, mille eelõud ühtlasi ka kommunistliku rühma poolt esitati. Täqasi lükatu ka kristlaste poolt esitatud maaseaduse täiendamise seaduse eelõud, millega kristlased tahtsid kirikumõisaid wõõrandamisest päästa ja tarbekorraldajatele

riigi maataqamarast weel maad juure nõutaba. See eelndu näitas weel kord väga kujukalt, et kristlastel esimesel kohal seisawad kirikumõisjad ja et nad ka usuõpetuse rahwahäälendamise teel sunduslikult kooliõppimist hindamad ja jutlustawad ainult kirikumõisjate seisukohalt ja huwides.

Rkl. R. Wirma (jots) poolt on esitatud Riigikoogu walimise, rahwahäälendamise ja rahwaalgatamise seaduse muutmise eelndu, mille järele oleks ainult kolm walimisringkonda — Põhja-Gesti, Lõuna-Gesti ja Saaremaa — ning rahwahäälendamist algatada mõiksid 50 häälõiguskiriku kodanikku.

Selarwe komisjonis hakkab eelarwe läbiwaatamine lõpule jõudma. Nimetamiswäärt muudatusi eelarwes jenni pole ette wõetud. Järjekindlalt on tagasi lükatud kõik summade suurendamissetpanekud, mis tehtud tõbrähma huwide seisukohalt, ja wastu wõetud walitjuse poolt nõutud summad, peale maanteede peawalitjuse eelarwe, mis termelt maha kustutati sel lihtjal põhjusel, et see peawalitjus oma ülesannetega üldse hakkama ei saa ja liiwideerida tuleks.

Arupärimiste jt. lõuuri laineid ja kippus walitjuskriisi wälja kutsjuma meie rühma arupärimine W. Nieselile armuandmise kohta. Sama küsimuse kohta olid esitanud jotsid küsimise ja rkl. Parik (põllum.), Bergmann (kristl.) ja Jaakson (rahwaerak.) arupärimise, mis käsitas asja wormilist külge. Arupärimist põhjendades rõhutas sms Wiiskar, et walitjus nähtawasti üldse ei taha riigitarwaid ja riiklikkude kuritarwituste toimepanijaid wastutusele wõtta, sest nende süüdistused jääwad harilikult kalewi alla wõi lõpetatakse ära ilma kohtu fätte andmata. Ja neilgi wähestel, kes nagu mingi ime läbi karistuse alla on langenud, ruttab walitjus armu andma. Samal ajal pole aga midagi kuulda ei amnestiaft, ei armuandmistest poliitilistele kannatajatele, kes aastate kaupa maewlewad wabariigi wangiurkaates. Arupärimises nõuti seletust põhjuste kohta, miks W. Niesel kui litjentside wõitija wabastati ja kas ning misjuuguste abinõudega mõtleb walitjus wõidelda ametialaliste kuritarwituste wastu.

Riigivanema wastuseft ei selgunud aga mitte W. Nieseli wabastamise põhjused, ei ka walitjuse kawatsused kuritarwituste wastu wõitlemijeks. Kõnelbi maid jellest, et W. Niesel olla väga äriliste kalduwustega noormees — eht sõjaaegse rikka tüüp Schieber, olla just kui kahju sarnast anderikast noort inimest wangis pidada jne. Muudugi, las' ka parem Schieberdab!

Wastusele järgnewates läbirääkimistes mõisteti kõigi rühmade poolt walitjuse samm hukka, aga kui tuli häälendamisele meie rühma üleminekumormel, mis walitjuse seletused mitterahuldawalts tunnustas, siis oli selle poolt ainult pahemtiib ja kristlased (35 häält), wastu — parentiib tõderafonnaga eeskotjas, mille tõttu wastu wõeti (36 häällega) põllumeeste wormel, mis tunnustas walitjuse sammu etewaatomatufs. Umbes poole tunni pärast tunnustas aga parentiib sellegi oma otjuse etewaatomatufs sammufs, sest walitjus esines usalbusse küsimusega ja — saigi usalbusse paremalt tiimalt, mis sest, et olsti 9 tundi aega järgimõõda kõnelnud sellest, et walitjuse tegewusega rahul ei olba. Sakfus ainult kohutuminister, kes ka walitjuse tegewusega rahul ei olnud ja Riiseliile armuandmise taqajärjel lahkumispalwega esines. Ja nii ei saadudki selgust sesse salapärajesse armuandmisloosse. Kõll selgus aga, et selgi alal kõik nii jääb, nagu oli.

Et walitjus oma wastuses poole sõnagaagi ei puudutanud poliitiliste kannatajate wabastamisküsimust, siis esitati meie rühma ja kommunistide poolt Riigikoogule üldise poliitilise amnestiajeaduse eelndud. Parem tiib, kes Riiseliiaadi puhul oli kõnelenud lõpmatujeni ja wormilisti küsimust arutades juufjetarmu lõhestanud, hääletas need eelndud sõnalausumatult maha, sest mis lähewad neile härradele korda poliitilised kannatajad tööliliste riidabest, kui oma mehi walitjus nii kui nii armuandmise teel wabastab.

Inglis-Balti tehaste asjus kommunistide ja jotside poolt esitatud arupärimised lüfati taqasti. (Meie rühma sellekohane arupärimine oli arutusel juba enneõulufel istungjärgul.) Mis sest, et wabeajal rohkem kui selgeks on jaanud, kui kerge käega ses küsimuses on talitatud ja isegi „Kaja“ kirjutab, et waewalt wast lootust on tehasele antud riigisumme termelt taqasti saada.

Wastates meie rühma arupärimisele streigiwabanduse rikumise kohta politsei poolt, leidis siseminister asja korras olewat, sest ülekuulatud isifud ei teadwat midagi kaebada politsei wabelesegamise kohta. Wõeti wastu, nagu ikka, liht-üleminekumormel, kuigi selgus, et ses asjas olid üle kuulatud peasjalikult... streigimurdjad, kellel tõepoolest millegi üle kaebada polnud. Samuti lõpetati liht-üleminekumormeliga hulf teiji peasjalikult meie ja kommunistide poolt esitatud arupärimisi.

Rahwaerakond päris aru põllumeestele määratud teikmiste tulunormide kohta, leides need liig kõrged olewat. Läbirääkimistel näi-

dati pahemalt poolt, kuidas juurel talul umbes samapalju tulumaksu tuleb kui wäiksepalgalisel teenijal wõi ametnikul, mispärast ei saa juttu olla tulunormide kõrgelest üldse, waid tuleb küll imestada selle üle, et wäikemaapidaja põllutiin on arwatud neli korda suurema tulumaksu normi alla, kui suurmaapidamises, kuna aga ümberpöördukt dige oleks. Walitsujele awaldati joomi tulunormide tabeli ümbertöötamiseks, mis aga wiististe waqaks joomiks jääb, wõi kui see ette wõetatsegi, siis waewalt küll maksuoorma dialasema ärajaotamise sihis.

Meie rühma liigete poolt esitatud küsimiste peale antud wastustest jalgus, et wälisriigis ei ole laiaulatuslikumaid kawatse ei korterikriisi lahendamise, ei töökaitse seaduste laiendamise kohta, ei ka maade wäljaandmisel ettetulnud määrnähtuste formaldamiseks.

Wiljandi maakonnas läinud aastal maakonnandufogu poolt määratud isikumaksu kohta seletas sifeminister, et see olla päris seadusepärane. Kui sms Riiskar aga ära näitas, mis poolest see maks just seaduswastane on, siis tähendas sifeminister, et keegi ei tarwitse ju seaduswastaselt määratud maksu maksta, kodanikkude erahuwide kaitse ei olla aga ministeeriumi asi.

Wahejuhtumise kutsus wälja J. Tõnissoni kõne siiseliadumi puhul, kus ta pahempoolseid riigikoju liikmeid nimetas üleannetuslikeks poisifeksteks. Et sellefordne koosoleku juhataja hra Kerem (rahwaeraf.) talle sarnase haawamise eest pahemtiima ägedate protestide peale waatamata märkusiki ei teinud, siis lahkus pahemtiim protesteerides koosolekult. Pärast waheqega wabandas juhataja ja tegi hra Tõnissonile märkuse. Pahempoolsed kõnelejad on aga endiselt juhataja märkuste ja sõna ärarõdmiise osalisjed.

Põiklõiked.

„Politiiilise“ pommid.

Rütteinete keskkomitee puhatafju pea pealt tahtis kogupõllumees Liimaf — too poliitiline — omal ajal kihlweo kaudu teha terwe miljoni wõitu. Ent see operatsioon äpardas. Ja nähtawasti selle äpardanud asja armust on „politiiilisel“ saabund isewärki waenulikud suhted igasuguste liiwideerimis-kommissionidega. Sel ajal, kui teised kogupõllumehed ja uued walitsewate rühmade wägewad keelmatult ja kahe käega annawad oma õnnistuse kõikjuugu liiwideerimis-kommissionide lõpmata eluea igaweseks pikenduseks, turtjub Liimaf ja lööb üle aiša.

Nõnda kaubandus-tööstuse ministeeriumi eelarwe puhulgi Riigikoju eelarwe ülbkom-

missjonis. Arutati riigimaranduste liiwideerimise komisjoni wärki. See komisjon elab juba kolmandat aastat peale oma surma ega mõtlegi nii pea oma hinge isjandale anda. Kõik läts nõnda netilt ja libedasti, et lust koge kuulda. Aga seal paistab „politiiiline“ oma esimese pommi. Tema käinud juwel Soomes ja seal küsitud talt, kas Gestis see lahke riigimaranduste liiwideerimise komisjoni ifka meel töötawat, kelle käest olewat wõimalis osta wanaraua hinna eest päris tulnuksi suurtükke, mille lufudki alles kaunist lasti pakkimata.

Teiste kogupõllumeeste näob wenisid pikaks kui sohletanud turnipsid ning neil oli otse nukt kurgus tööstus-kaubandus ministri Westeli päraft, kes enese kringlikis wihastas. Rindral-põllumees Laidoner ning töberakon-na juur-nina Strandman ja sotside piisi-pabul Neys — kõik nad ruttasid üksteise wõidu herra Westelit ta tulises wihas waigistama ning tööstima. Westel toibuski ning juhatab „politiiilise“ Liimafu otsejoont — protokolli ja profuratuuri juure.

Ent Liimaf rabas wastu teise pommiga: rütteinete keskkomitee liiwideerimisel olla selle Waabeli otse käega katsutawate kuritarwituste kohta tehtud terwe rida protokolle — kõik nad puhawat aga puhast und kaubandus-tööstusministeeriumi arhiiwis.

Oleksid wist järgnenud weel teisedki pom-mipildumises, aga kogupõllumeeste jädetelegraaf pistis töötama seadawõrd hooqalt, et Liimaf komisjoni toast tulisejalu wälja pühiti. Siljem järgnesid muiduqi kogupõllumeeste toas nr. 17 wastuplahwatused — ja poliitiline Liimaf pidi wist jätma palju oma ihu- ja hingekartmu selles puhastustules.

Taawet Koljatit löönud!

Siljuti tuli Tartu maafona nõufoqusse maaliitlase dott. Uluotfa asemele uus landrat, kes senni Airepi wallawanema ametis oli olnud — nimega Kristjan Grünfeld. Na misjuqune mees: toobrise watsa ja pooleteise arfina laiuse turjaaa.

Tema landratiks tõusmisele järgnesid aga üpris kurnad ajad. Tühifest asiast — kariapoiile maksmata jäetud palqaast kõufis pahandus, mis ta kahesjabuudalilele koause tõi ootamata kannatusi. Nimelt kariapoiis ei leppinud paloa kinnipidamiseoa ja kaebas kohtu, kus landrati herrale lühike otsus tehti: palk wälja maksta!

See täitis mehe hinae nii, et ta oma klas-siwendade rippumatu ja dialase kohtu wastu tõi tõi mäsfu nina oma mile ja paffialoadeqa andis tunda, kuimõrd wähe ta niisuuse ot-fuse puhul tunnistab kohtu autoriteeti.

Uga kohus oli wähe teistfuqusel armami-
sel omaft ofufest ja määras landrati herra
paariks nädalaks foolaputtasje meeleparan-
dusele.

Wähe kongis küitades läks mehe meel
haledaks ja ta tõttas walitfufelt armu pa-
luma. Senniks aga lasti ta lahti. Uga et
walitfus päästjat kätt temale nii kiiresti ei
firutanud, kui Riifelile, siis tassiti mees ta-
piga uuesti putkasje.

Kus tõega ei küüni — seal walega.

Kuis taskufommunistide leht „Tööline“
pahempoolset töölifite liikumist sõimu ja wa-
lega lõhub — on igale klasfiteadlikule tööli-
fesele teada. Siin tookfime weel ühe die selle
sijumaeje lehefese luiskamifstest.

Nummer kuendas on toodud wäike teade
meie partei poolt Lehtje koolimajas ufudpe-
tufe rahwahäaletufele mineku puhul korralda-
tud koosoleku kohta, kus efinesid kõnedega jmd
Jonas ja Sprenf. See sõnum lausub: „Tä-
hendatud aine (ufufüjumufe) ajemel hakkasid
aga mainitud ifandad oma teeneid riigifogus
ülifstama ja kommunistifid materdama...
kui koosoleku lõpul aga metsjotifidelt küfiti,
kuidas lugu siis ufufüjumufega jääb, ei oja-
nud need midagi wastata, waid tegid kiireft
korras jäared.“

Et fms Jonas ufudpetufest ja firifupoli-
tifast üle pooleteife tunni kõneles — selleft ei
tea taskufommunistide leht midagi. Samuti
ei puutunud Jonas fogu kõne kestes üibje
kommuniste, waid oli sunnitud ainult läbi-
rääkimifste lõpul kommunistifidele nende pa-
raja paiga kätte näitama, kui üks katoliku
papi näoga Tallinna noorherra ühes kohaliku
mustajajalife okkupafiooniaegse kangelaje —
mõifaaednikuga ühife wäerinnas temale kal-
lale tunnisid ja hifteerilifelt karjusid „maha“,
„wälja“... mis eeft neile koosolijate poolt
täielift põlatust awaldati.

Lehtje töölifed, kes selleft koosolekust oja
wõtsid, mõifid nüüd oma filmaga näha, kui-
das „Tööline“ seal walega platsis on, kus
tõde mitte taskumeeftele kasulik ei ole. Ja
nii wäänatafje nende meefte juures alati iga
tõffasja.

Taskufommunistide sõnad ja teod.

Wärnu postiteenijate koosolekul 16. detf.
1922, kus päewakorras oli palgaküsimus, pani
„neetud metsjots“ fms Maasif ette järgmife
refolutfiooni: „Meie, Wärnu posti-telegraafi-
telefoni teenijad, nõuame, et Wabariigi Walit-
fus panefs maksma 1. jaan. 1923. Reflliidu
poolt wälja töötatud palganormid ja määrame
walitfufele wastamife tähtpäewaks 2. jaan.
1923. a. kell 12 päew. Kui selleks ajaks jaa-

tawat wastust ei saa, siis jätame omale tege-
wuswabadufe.“

See refolutfioon oli enam kui mõddufas.
Ametnikud waidlesid refolutfiooni wiimaje oja
wastu ja ühes ametnikufudega „paendumata“
„klaffiteadlit“ E. J. E. T. P. Wärnu oja-
konna juhtiw tegelane Morrison, leides, et
tähtpäewa määramine ja omale tegewuswa-
badufe jätmine olla liig punane (!) otjus
ning ähwardaw toon lubamata, ega hääleta-
nud ka refolutfiooni poolt.

Kui siis ametnikud efitasid oma truualam-
liku refolutfiooni-palwe, siis ei teinud Morrison
juudfi lahti ja ei hääletanud ka selle wastu.
Wäike, kuid wäga fufufas näitus taskufomu-
nifste „paendumatufest“ ja „refolutfioonilifest
klaffimõitlufest“.

Taskufommunisti ja hallparunite „ühine wäerind“.

Möödaläinud aasta wiimafel jõulupühäl
korraldas J. E. T. P. keftkomitee Waimaif-
mere wallamajas kõnekoosoleku, kus kõnele-
jana efines fms E. Jonas. See koosolek ajas
aga kohaliku taskufommunisti Ed. Sei päris
marru. Hakkas siis juure hoolega „tööra-
wa ühife wäerinna fufufid“ kaitfma — joof-
fis tertwe walla läbi, et igal pool koosoleku
fuulutufi maha kifstuda, ajemele pannes oma
plafateid, mis ühe kohaliku hallparuni, endife
kaitfjeliidu ülema, firjutatud — „fetjimees“
Sei etteütlemife järele ja mis kubifefid tas-
kufommunistide löökjonadest. Wõigest selleft
hoolimata oli aga koosoleku ruum murruna
töölfifi täis tulnud. Ka Sei oli ilmunud, ai-
nult „täis kui tina“, wõttis ka sõna ja kiitis
fms Jonase kõnet.

Peab küfima, milleks siis taskufomu-
niftil Seil tarwis oli koosoleku fuulutufi
maha kifstuda? Kas ei ole fiin tegemifst
eneje hallparuniftele müümifsega napfi wiina
eest? Eeft on ju see ifand harilikult hallpa-
runite pidul uffehoidja kohufeid täitnud ja
endife kohaliku kaitfjeliidu ülemaaga koos wäga
fõbralikke joominguid pidanud.

„Wõitlustahe kaswab...!“

Sel ajal, kui Maatöölifste Liit oli ifefei-
wate fofjalififide käes, raiskafid kommunis-
tid palju sõnu ja trüfimusta, et näidata, kui-
das Liit jurnud olla ja ühifufedfi wälja ju-
retawat, kuigi Liit juft sel ajal oli elufuulif-
jem, kui kunagi enne wõi pärast. Nüüd, kui
Liit on taskufommunistide kättes, püüawad
nad fogu waremalt tehtud tööd enefe armele
firjutada ja näidata, nagu oleffid maatöölifste
ühifufed juft nüüd elufuulifsteks jaanud. 28.
jaanuaril peeti Maatöölifste Liidu nõufogu
koosolekut, kus taskufommunistide poolt efi-

tati resolutsioon, milles öeldi, et maatöölised olla loiduse maha raputanud, et maaproletariaadis iga päevaga „wõitlustahe kaswawat“ — muidugi taskufkommunistide „tegevuse“ tagajärjel. Kui siin küsiti, milles see wõitlustahte kaswamine avaldub, siis ei olnud muud ette tuua, kui et kuski olla üks ühijus millegi vastu protesteerinud ja et kuski „Wändra metsjade taga Wänumaal“ olla kawatsetud — karjapoiste streiki korraldada.

„Wõitlustahe kaswab“ — taskufkommunistide „kange käe“ all!

Wiin ja wiina wabrikant.

Maatööliliste Wõidu nõukoogu koosolekul tunqis taskufkommunist Heidemann juure wabrikawaimustajega sms Wärnile kallale, nagu oleks Waimastwere töölisühijuse pidu kulude hulgas olnud ka pudeli wiina arwe, mis wiist pidu tegelaste tarwis muretsetud. Si ta ha hakata arutama siin, kas see juur patt oli ja kui suur jelles sms Wärna „jüü“ oli, kuid niisugusel noorherral kui Heidemann peaks vähemalt piinlik olema sarnaste jüüdistus- tega efineda. Nüis ju sama Heidemann ofupatsiooni ajal mitme tuttawa käest järele pärimas, kuidas puskariwabrikuid asutada, sest tema kawatsetawat niisugust „ehitada“.

See näitab jelle isanda head ärilist haisu- tundmist. Eõja ajal, kui parteis olemine oli hädasohtlik, kui tarwis oli riskeerida, ei näidanud Heidemann oma näguqi. Selle asemel muretjes ta omale sõjawäe w- rustuswalitjusse korralikult makstud koha, kus tal isegi kohtuwõimudega oli „kõkkupuntumisi“ — muidugi mitte poliitilistel põh- justel! Nii oli tema „erapooletu“ kunni läi- nud aasta kewadeni, kus ta jäi ilma teenis- tufeta. Siis otfiti partei jälle üles ja astuti liikmeks.

Ega see „õige koha“ leidmine parteis nii terge olnudki, kuna just sel ajal lõhe tekkis! Weel läinud aasta kewadisel kongressil oli Heidemann kindlasti taskufkommunistide te- guwiisi vastu, jookkis suures ägeduses isegi kord kongressi saalist wälja, hüüdes, et ta niisugust kommunistide sabarakkude häbema- tust ei suutwat wälja kannatada!

Hiljem aga juhatas hästi arenenud hai- jutunne talle õige koha kätte. Opiti seisukor- da tundma ja jõuti otjufele, et ega „maeste ifesotjibega“ ifka ei maksa palju tegemist teha! Ja läinud aasta hilisiüüqifest saadik onqi siis Heidemann „kindel“ taskufkommunist — nende partei agitaator — muidugi mitte ai- nult „aate“ pärast! Nüüd on see noorherra üks neist, kes üheqi wale ega häbematufe eest tagasi ei kofku oma endiste feltjimeeste tõr- wamises. Niisugust poliitilist jultunust on

isegi teiste taskufkommunistide juurest raske leida, nagu see mainitud isanda juures ilm- siks tuleb.

Ega parteis leidub umbrohtu — ka töö- lisparteis. Heidemann oli üks niisugustest kõlbmatuist isikufest, kes ainult sellepärast wõis lühifest aega partei liige olla, et teda küllalt ei tuntud. Warem wõi hiljem oleks ta nii kui nii parteist wälja heidetud, kui ta ije ei oleks teed leidnud oma „õiqesse“ kofhta!

Töölisühijuste üldliidu juhatus saboteerib?

Töölisühijuste üleriiklik kongress, mis läi- nud aasta nowembrikuul ära peeti, andis ijeiseiswa sotjialistliku töölispartei riigifogu rühma poolt riigifogule esitatud „Wanadufe, töömõimetufe ja tööpuudufe vastu finni- tamisjeadufe eelndu“ läbiwaatamifeks ja seisju- koha wõtmifeks töölisühijuste üldliidu juha- tufele. Sellest on mööda rohkem kui kaks kuud, kuid üldliidu seisukofht puudub ifka weel. Nähtawasti ei peeta tööliliste wana- dufe, tööpuudufe ja töömõimetufe vastu fin- nitamisküsimust nii tähtsaks, et makjaks teda päewaforrale wõtta. Wõi on ta ehk otjusta- nud jelle eelndu „maha saboteerida“? Pole siis ime, et ka kodanlife enamufega riigifogu jellekohane komisjon, kuhu eelndu anti, te- ma läbiwaatamifega ei rutta, sest miks peaks jee küsimus teda rohkem huwitama, kui töö- lisühijuste üldliitu.

Kuhu jäi kommunistide kawatsetud põhifea- dufe muutmise rahwahääletamine?

Läinud aastal wõeti vastu Tallinna töö- lisühijuste kesknõukogu algatufel töölisorga- nijatsioonide koosolekul otjufed — nõuda põhifeadufe muutmist rahwahääletamife teel. Selle ettepaneku arwustamine oli üheks põh- jufeks, miks meid „ühifest wäerinnast“ wälja mükjati. Senni pole aga jellekohastest eeltöö- dest awalikult midagi kuulda olnud, sellepärast oleksime wäga tänulikud, kui küsimufe alga- tajad seletajid, kui kaugel eeltöödega ollakfe, wõi miks ja miksuguste organifatsioonide otjufel on küsimus kolikambri heidetud.

Su pahem käsi ei pea teadma, mis teeb parem käsi!

Tööliskeldri seinal ripub üleskutje, kus kutjutakse töölisi Reieri tubakawabriku sa- dufi boikoteerima. „Töölise“ weergufid ehil aga pahatihti Reieri tubakawabriku kuulu- tus. Nähtawasti pole lehe toimetufel ja ta- litufel boikoti otjus ja üleskutje filma puu- tunud, wõi ollakfe seal pool walmis kuulu- tufetaju eest wilitstama töölisorganifatioo- nide otjufe peale?

Kroonika.

Narwaist.

„Tööline“ nr. 6 toob sõnumi, nagu oleks taskukommunistliku partei Narwa osakond oma üldkoosolekul 7. jaan. wälja heitnud smb Penna, Mürki ja Siipoi. Kuid sms Penna astus sellest parteist juba läinud aasta septembrikuul wälja, samuti ka smb Mürk ja Siip. Nii ei jaadud siis neid enam parteist „wälja heita“.

Sel puhul kirjutab meile sms Penna muu seas: „Mind kui töölisi huvitab wäga küsimus, kas kõik E. S. L. P. osakonnad on jarnased metsosakonnad, kui jeda on Narwa osakond. Kui nii, siis ei saa küll ükski tõsine rakuskäsi jarnase partei liikmeks olla. Nad räägivad küll juure juuga „Kominternist“ ja „aktiivusest“, aga kui jeda neist ka tegelikult nõutakse, siis poewad nad kui hii- red aia alla, sest muidu mõiwat nad oma lei- wafannika kaotada! Parteist lahtudes panin ette, et üks nende juure juuga mees linnawo- likoogu rühma juhutamise mõtaks oma hoolbe, kuid siis ütles see tõsine „kommunist“, et ta ennem wolikoguist lahtub, kui nii „wastutus- rikasti“ ametit enese peale mõtaks. Partei juhtivad ninad jõdiwad käte ja jalga dega isegi selle wastu, kui töölisühijused tahawad wangimajas nälgimatale selfimeestele wõi nende perekondadele wäikesi toetust anda, kõrgilt seletades, et partei osakond mingi- guuse punase risti asutus ei olla. Nii sündis Ki- u- tööliliste ühijuses, kus üles mõeti ühe äärmiselt wiletsasse seisuforda sattunud smhe perekonna toetamise küsimus. Partei „ninad“ seletasid aga, et jeda tarwis pole, nemad (s. t. „ni- nad“ ise) kellegi abi ei tarwitawat ega luba- wat jeda teistele ka. Kui oled kord wangi- majja sattunud, siis ole ka oma osaga rahul!“

„Kuidas oleks mõimalik olnud jarnasesse parteisse edasi jääda! Ei jäänud muud nõu üle, kui suure juuga meeste hulga- st lahtuda.“

Ei ole üle arune siinkohal finni naelutada, et jama partei Tallinna osakonnal on nime- kirja järele umbes pooltuhat liiget. Kuid neist käib osakonna peakoosolekutel ainult 20—30 inimest. Selle järele wõib otsustada, palju on taskukommunistidel tegewliikmeid ja kui „aktiivsed“ needki on!

Kurnamishimu tipp.

Kodanliised lehed katsumad meeretada was- tutust segakommissionide töö nurjamineku eest tööliliste esitajate peale, seletades, et wiimased kofkulepetest tõrwale puikawat. Kuidõrd aga üldse mõimalik on maaliitlastega kofku lep- pida, näitawad Wiljandi maakonna segakom- missionis põllumeeste poolt tehtud ettepane-

kud, mis määravad tööliliste päewapalga järq- miselt findlaks: töölisele, kes peremehe jöögil — 5 marka tunnis ja — oma jöögil — 9 marka tunnis. Nõnda mõiks tööline, kes sea- dujes ettenähtud 9 tundi päewas tööd teeb ja omal jöögil on, 81 marka päewas teenida.

Kuidas niijuguste ettepanekute puhul kof- kulepet wõib jaada, jääb muidugi põllumeeste jaladufeks. Wastutus segakommissionide töö nurjamineku eest lanqeb aga täies ulatuses põllumeeste peale.

Wana-Kariste töölisühijuste peakoosolek

oli 27. detj. 1922. II ülemaalise töölisühijuste kongressi aruannete ärakuulamiseks. 160 liik- mest oli koos 50—60.

Kongressi jaadit, taskukommunist Sakkeus algas kongressi aruannet E. S. L. P. tõrwa- misega. Selle järele luges ta „E. W.“ sms Piiskari paljastusi isamaalik-tõusikfodanluse taskupoliitika- st ette. Wuudutas mõne sõnaga ka kongressi käitu: „Kõik oli kõige paremas korras — jeintel rippusid kommunistide pil- did, lauldi internatjonaali, kõik „metsotfide“ resolutsioonid ja parandused liukati tagasi ning neile endale anti rusikatega ja jalga dega.“

Et kohale olid ilmunud taskukommunistide juhid Kangur ja Rea ning kohapealsed endid mobiliseerinud, siis algas E. S. L. P. „ära- andlikkuse“ ja „paendlikkuse“ „paljastamine“, mis seisib järgmistes „kohutawais tõsiasjus“:

- 1) Need ja need E. S. L. P. liikmed olla nõnda häbematud ja julgeda Kominterni üf- sikuid taktilisi samme arwustada.
- 2) Sms Piiskar, Jonas, Gustawson ja teised olla ühijest wäerinnast — taskukommu- nistide parteist — „ära jooksnud“ (s. o. lü- hendatult: ainult see partei on töörahwa ühine wäerind).
- 3) E. S. L. P. liikmed julgeda koosole- kutel ja kongressidel taskukommunistide wastu waielda.
- 4) Sms Jonas olla II ülemaalisel kon- gressil ütelnud, et töölisliikumine ei ole ai- nult majanduslik, waid ka ideeline liikumine.
- 5) E. S. L. P. nõuab nende rühmituste ühijest wäerinda, kes omaks on mõtnud töörahwa 12 nõudmist.
- 6) E. S. L. P. tunnistab omaks 12 nõudmist ainult filmatirjaks. Tõendus enam kui selge — nad „jooksid“ E. S. L. P- st ära.

Järgnesid „rewolutsiooniliste lõwide“ Kanguri ja Rea „kõned“ — (lühendatult): „Reaktjioon tõstab pead. Kodanlus tungib termel wäerinnal peale. Uus ilmasõda tule- mas. Kodanlus ootab Mussoliinit, — ja see on. walminemas, jellepärast — kõik töölilised

ühijesse määranda, usu, rahwuse ja poliitiliste waadete lahkuminekute peale waotamata ning — andke malka Njeseismale Sotsialistlikule Töölisparteiile ja tema poolehoidjatele.

Hallparun tööliliste palka finni pidamas.

Waimastwene walla B. küla M. talu peremees ei maksa oma teenijatele kunagi nende kaubeldud palka korralikult wälja. Kui teenija juhtub palka küsima, siis ütles peremees: Eks ja wõta wõlgu, mul praegu peent raha ei ole. Aga ka aasta lõpul ei ole ikka peent raha palga maksmiseks ja tööline on sunnitud töökaitse komisjari poole pöörama.

Läänud aastal wõttis jee peremees oma korteri üürnikuks ühe perekonna ja lasi selle eest juwi otja päewi teha, ja wist arwab ta weel praegugi alles, et üürnikul temale wõlgu.

Mõni aasta tagasi ütles jama hallparun oma pojale: Poiss, waata ikka ette, misjuukse tüdrukud ja tantsima kutsud — sinu isa on nelikümmend tuhat marka rikas!

Selle talu karjamaa lepih haiseb praegugi weel puskari lõhnast — siit wist ka need kümmed tuhanded pärit!

Toimetusele saadetud raamatud.

J. Barbarus. Wahekorrad. 4. kogu (1920—1922). Tarapita kirjastus 1922. 96 lkt.

Annetused „Tööliliste Wõitlusele“.

E. K. kaudu 1500 m., A. T. kaudu 5000 m., W. O-ilt 700 m., sms Karl Commerilt, Tõreda külast — 200 m., sms A. S-ilt Nofilla külast — 100 m., J. M-ilt 1000 m. Kõrku 8500 m. „Tööliliste Wõitluse“ talitus tänuga wastu wõtnud.

J. S. O.-p. 1. kongress.

Njeseisma Sotsialistliku Töölispartei keffkomitee osustas Tallinnasse kokku kutjuda partei I (IV) kongressi

laupäewaks ja pühapäewaks 24. ja 25. webruariks 1923. a.

Kongressi päewakord on keffkomitee poolt järgmiselt kindlaks määratud:

1. Kongressi awamine ja juhatusse walimine.
2. Aruanded.

3. Poliitiline filmapilt ja rahwuswahelise sotsialistliku liikumise seisukord. Referendid: sms R. Freiberg ja E. Jonas.

4. Internatsionaali küsimus. Referendid: sms R. Freiberg ja O. Gustawson.

5. Partei ideoloogia ja taktika. Referent: sms S. Kruus.

6. Partei programmi finnitamine. Referent: sms R. Freiberg.

7. Wahekorrd teiste parteidega. Referent: sms E. Jonas.

8. Walimised partei asutustesje.

9. Partei ligemad ülesanded: a) töölisühijustes ja töölisliikumises, b) omawalitjusasutustes, c) riigikogus. Referendid: sms J. Piiskar ja O. Gustawson.

10. Riigikogu walimised. Referent: sms O. Gustawson.

11. Partei kodukorra wastuwõtmine. Referent: sms J. Piiskar.

12. Kohtadelt ja kongressil algatud küsimused.

Kongressi edustusnorm on järgmiselt kindlaks määratud: osakonnad, kel kunni 25 liiget, saawad ühe edustaja, 26—50-liikmelised — kaks, 51—75-liikmelised — kolm jne. iga 25 liikme pealt ühe edustaja.

Saa kongressi jaadik maksab kongressimaksu 200 marka, selle eest tajutakse kongressi jaadikute sõidukulud partei poolt.

Osakonnad kutjuu juba aegjasti oma peakoosolek kokku kongressi päewakorras olevate küsimuste harutamiseks ja jaadikute walimiseks. Neis kohtades, kus osakonda weel wormilijelt ei ole asutatud, tehtagu jeda wiibimata, asutamisprotokollu keffkomiteele saates.

Keffkomitee loodab omalt poolt kongressi materjaalid, resolutsioonide kawad jne. osakondadele paljundatult wõimalikult aegjasti kätte toimetada.

Naasugused järelepärimised kongressi asjus adresjeeritagu: Tallinn, postkast nr. 367.

J. S. O.-p. Keffkomitee.

Wastutaw toimetaja: Oskar Gustawson.

Wäljaandja: Jsef. Sof. Töölispartei Keffkomitee.

Järgmine „Tööliliste Wõitluse“ nr. 2 ilmub 23. webruaril 1923.